

ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Τάξη: Β4

Διάρκεια: 45 λεπτά

Ημερομηνία: 12/02/2019

Διδάσκουσα: Δρ Μικέλα Καραγιάννη

Όνοματεπώνυμο μαθητή/τριας: .....

ΠΡΟΣΟΧΗ:

- ΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΔΥΟ (2) ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΠΕΝΤΕ (5) ΣΕΛΙΔΕΣ
- ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΤΕ ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΦΥΛΛΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ, ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΚΕΙΜΕΝΑ
- ΑΝ ΔΕΝ ΓΡΑΦΕΤΕ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ, ΘΑ ΑΦΑΙΡΟΥΝΤΑΙ ΜΟΝΑΔΕΣ!
- ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ Η ΧΡΗΣΗ ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΟΥ

ΜΕΡΟΣ Α΄:

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (ΜΟΝΑΔΕΣ 6)

ΚΕΙΜΕΝΟ Ι

Νίκου Καζαντζάκη, «Το νησί της Αφροδίτης» (απόσπασμα)

Και τώρα η Κύπρος κάθεται στη μέση του πελάγου και σιγοτραγουδεί σα μια Σειρήνα και γλυκαίνει την αγριεμένη απ' τ' αντικρινά βουνά της Ιουδαίας κεφαλή μου. Δρασκελίσσαμε τη μικρή θάλασσα, κι από το στρατόπεδο του Γεχωβά περάσαμε, σε μια νύχτα, στην κλίνη της Αφροδίτης. Πήγαινα από τη Φαμαγκούστα στη Λάρνακα, από τη Λάρνακα στη Λεμεσό, ολοένα σιμώνοντας στο ιερό σημείο της θάλασσας, στην Πάφο, όπου μέσα στους αφρούς του άστατου, ακατάλυτου υγρού στοιχείου η θηλυκή τούτη μάσκα του μυστηρίου γεννήθηκε.

[...]

Μεσημέρι. Το τοπίο τραχύ κι ασήμαντο. Χαρουπιές, χαμηλά βουνά, κόκκινο χώμα. Κάποτε μια ανθισμένη ροδιά μέσα στην ασπρίλα του μεσημεριού άναβε και πετούσε φλόγες· κάποτε δυο τρεις ελιές σάλευαν γαληνές και μέρωναν το τοπίο.

Περάσαμε ένα στεγνό ποταμό γιομάτο ροδοδάφνες. Μια κουκουβάγια μικρή κούρνιαζε σ' ένα πέτρινο γιοφύρι, στο δρόμο, ακίνητη, θαμπωμένη, παραλυμένη από το σφοδρότατο φως. Σιγά σιγά, το τοπίο γλύκαινε. Περάσαμε ένα χωριό γιομάτο περβόλια – τα βερούκοκα γυάλιζαν ολόχρυσα, και μέσα από τα σκοτεινά, χοντρά φύλλα έλαμπαν κρεμανταλιές τα μούσμουλα.

Οι γυναίκες πρόβαιναν στα κατώφλια, βαριοντυμένες, παχές. Μερικοί άντρες έστρεψαν μέσα από τους καφενέδες το κεφάλι, άλλοι εξακολουθούσαν με πάθος την πρέφα τους. Μια μικρή κοπέλα κρατούσε στον ώμο ένα μεγάλο, ολοστρόγγυλο σταμνί ζωγραφισμένο με πρωτόγονα μαύρα σχέδια. Παραμέρισε, κατέφυγε απάνου σε μια

μεγάλη πέτρα, τρομαγμένη· μα ως της χαμογέλασα, έλαμψε το πρόσωπό της, σα νά 'πεσε απάνου της ο ήλιος.

Το αυτοκίνητο σταμάτησε. Ρώτησα την κοπέλα:

– Πώς σε λεν;

Περίμενα να πει Αφροδίτη. Μα η κοπέλα αποκρίθηκε:

– Μαρία.

– Κι είναι μακριά ακόμα η Πάφος;

Η κοπέλα στενοχωρήθηκε, δεν κατάλαβε τι της έλεγα.

– Τα Κούκλια, τα Κούκλια θες να πεις, γιε μου, πετάχτηκε κι είπε μια γριά. Όπου είναι το παλάτι της Κεράς της Ροδαφνούσας. Να, εδώ, πίσου από τις χαρουπιές.

– Και γιατί τα λεν Κούκλια, κερά;

– Τι, δεν το ξέρεις; Εκεί, παιδί μου, βρίσκουν κούκλες, κάτι μικρές γυναίκες πήλινες. Να, σκάψε κι εσύ και θά 'βρεις. Λόρδος δεν είσαι;

-Και τι τις κάνουν αυτές τις μικρές γυναίκες;

-Ξέρω κι εγώ; Άλλοι λεν πως είναι θεοί, άλλοι λεν πως είναι διαβόλοι. Ποιος μπορεί να τους ξεχωρίσει;

-Τι λέει η θρησκεία;

- Τι να πει κι αυτή η κακομοίρα; Θαρρείς πως τα ξέρει κι αυτή όλα; [...]

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να ονομάσετε το είδος του κειμένου στο οποίο ανήκει το κείμενο του Καζαντζάκη και να το εξηγήσετε σύντομα.

(1 μον.)

2. Τι είδους μόρφωση προϋποθέτει η περιγραφή του Καζαντζάκη; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας παρουσιάζοντας ένα (1) στοιχείο από το κείμενο.

(1 μον.)

3. Πέραν της περιγραφής, ποιο άλλο αφηγηματικό μέσο χρησιμοποιεί στο κείμενό του ο Καζαντζάκης; Ποιους στόχους επιτυγχάνει με αυτό;

(2 μον.)

4. Να εντοπίσετε και να παρουσιάσετε δύο (2) εκφραστικά/αφηγηματικά μέσα στην πρώτη παράγραφο και με τα οποία ο Καζαντζάκης δίνει «λογοτεχνικό χρώμα» στο κείμενό του.

(2 μον.)

ΜΕΡΟΣ Β΄:

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΜΕ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (ΜΟΝΑΔΕΣ 14)

ΚΕΙΜΕΝΟ 2: ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Σώτης Τριανταφύλλου, «Πιτσιμπούργκο» (απόσπασμα)

Πιτσιμπούργκο, 26 Νοέμβρη 1913

Ελέγκω μου, γυναικούλα μου, λίγη απαντοχή ακόμα, καρδούλα μου. Ευχαριστώ για το χαλβά, έφτασε τριμμένος αλλά ήτονε μπουκιά και συχώριο. Ο Σπύρος ελωλάθηκε, εγώ, σκεφτόμουνα ήμπα τού κάμει καλό στο ροχαλητό. Αλλά, μπα, τίποτις.

[...]

Οι γυναίκες είν' αλλιώτικες, όχι ότι ξενοκοιτάω, Ελέγκω μου, αλλά, είν' αλλιώτικες και, ντρέπουμε που θα το ειπώ, είναι τσαούσες, κάμνουνε ό,τι κάμνουνε κι οι άντρες. Δουλεύγουνε, μπαίνουνε στ' αυτοκίνητα, οδηγούνε, ζητούνε μιστά, και τώρα θένε, λένε και τον ψήφο. Πριν από χρόνια, μού το 'πε ο Παντελής ο Τιχάκης, είχανε γίνει επεισόδια στα εργοστάσια, οι γυναίκες την επληρώσανε τη νύφη. Ξύλο, με παλούκια, Ελέγκω μου. Εδώ οι εργοστασιάρχες είναι ένα με τους Τούρκους. Βουρδουλιάζουνε. Αλλά μοναχά άμα ζητήσεις αύξηση. Λένε: έτσι και απεργήσετε, το ποτάμι θα βαφτεί κόκκινο. Σκιάζομαι, Ελέγκω μου και λουφάζω. Άχνα δε βγάζω ο έρμος.

[...]

Αυτός ο Ιταλός, πολλούς παράδες, Ελέγκω μου, Τζάκομο τον λένε, Τζακ στ' αμερικάνικα, και φοράει χρυσό σταυρό με τον Άγιο Γιάκωβο [...] Λέει πως άμα του κάμνω κάνα-δυο θελήματα θα ιδώ χαϊρι. Συμφωνεί κι ο Παπαζήτος, συμπατριώτης αφ' την Πελοπόννησο, αν και, Ελέγκω μου, μακριά από Πελοποννήσιους. Α, πα, πα, Έλληνες είναι και τους συμπατριώτες μας τους έχουμε κορώνα, αλλά, πω, πω, φάρα! Πολύ μπαγαμπόντηδες! Τούτος έχει ανοίξει εστιατόριο εδώ στο Πιτσιμπούργκο και παίρνει αράπηδες να του δουλεύγουνε για ένα ξεροκόμματο. Και τους δίνει και κατραπακίες από πάνω. Ντροπής πράματα δηλαδή. Πάντως, ο Παπαζήτος είχε έρθει στην Αμερική αξυπόλητος και τώρα εν ηξέρει ήντα έχει. Όχι μονάχα παράδες. Έχει και λιβόρβορο¹, πήρε το μάτι μου την κάννα μες αφ' την τσέπη, αλλά, γιατί, εμείς στη Χιο εν είχαμε κατσούνια², εν είχαμε κουμπούρια; Αφού οι Τουρκαλάδες μας βγάλανε την ψυχή! Αν και μπροστά στον Παπαζήτο, οι Τουρκαλάδες ήτονε τζέτλεμεν που λέμε κι εδώ στ' αμερικάνικα. [...]

Χίος, 27 Δεκέμβρη 1913

Δημοστένη μου, ελπίζω η επιστολή μου να σε βρίσκει καλά. Τηλέφωνα εβάλανε αλλά είν' δύσκολο να πιάσεις. Την Αιγνούσσα πιάνεις μονάχα. Γιατί, Δημοστένη μου, δε γυρίζεις να δουλέψεις στα μαντερίνια; Οι Τούρκοι φύγανε, οι περισσότεροι άντρες

είναι κι αυτοί φευγάτοι στα παπύρια, χρειάζονται χέρια στα μαντερίνια και στη μαστίχα. Πέρασα μαύρα Χριστούγεννα, μοναχή μου, κλεισμένη στο σπίτι, κι όξω λύσσιαξε το ξεροβόρι και το σιτζίμι,³ σ' το λέω Δημοστένη, το νερό έχει ποτίσει πια το σοβά, θα γείρει το ντουβάρι και θα με πλακώσει. Τη νύχτα των Χριστουγέννων έπεσε κεραυνός στον ανεμόμυλο του Μερούση και σκότωσε μια γελάδα και μια προβατίνα. Η Ειρήνη, ο θειός, η θειά, η Μαριόγκα πήγαν στο γλέντι στο Βουνάκι, αλλ' εγώ εν ήθελα να παιζογλαντίσω.⁴ Η ψυχή μου είναι μαύρη και μαργώνω⁵ εδώ μέσα, εψές εσκεπάστηκα με τρεις μπατανίες, τη μίαν πάνω στην άλληνε και ετουρτούριζα. Δεν ημπορώ άλλο να κοιμούμαι μοναχή μου, ξέρω ήντα λες, πως έγινα κιόλας πίζουλη⁶ σαν τη μακαρίτισσα τη μάνα μου. [...]

¹ λιβόρβορο: ρεβόλβερ, ² κατσούνια: μαχαίρια, πιστόλι ³σιτζίμι: η δυνατή βροχή ⁴να παιζογλαντίσω: να διασκεδάσω ⁵μαργώνω: παγώνω, μουδιάζω από το κρύο ⁶πίζουλη: παράξενη, ιδιότροπη

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ ΙΙΙ

Η αφήγηση της Μαρίτσας

Το 1951, ύστερα που τρία χρόνια ήρτα holiday με τη νύφη μου, που ήταν Εγγλέζα, πάλε με το πλοίο. [...] Εκάμαμεν ένα μήνα, μετά επήαμεν πίσω Αγγλία. Έσασα τζιαι την αρφή μου την Αντιγόνη τζιαι έρκουνταν έναν-έναν τα αδέρφκια μου. Είσιεν τζιαι μια κοτζιάκαρη που ήταν παντρεμένη με έναν Ιταλό, ενοικιάσαμεν κάμαρες, μια για τις κόρες, μια για τα παλληκάρκα. Τζιαι ύστερα λαλώ τους: «Εν' να αγοράσω σπίτι, εγώ με την αρφότεχνη μου». Λαλεί η νύφη μου: «Ξέρω μια κοτζιάκαρη πού θέλουν να το πουλήσουν, τέσσερα πατώματα στο Φέντιμα Ρόουντ.» Λαλεί μου: «Να σε πάρω σε μια γιάτριναι να σε εξετάσει, αν σου διά χαρτί ότι είσαι strong²». [...] Έμαθα τζιαι εγγλέζικα, έγγραφέ μου τα ο αρφός μου στο χαρτί ελληνικά τζιαι εγγλέζικα, τζιαι έμαθα, τζεινός που πήγε Μάντσεστερ τζιαι σπούδασε χημικός. Τζιαι τώρα συντυχάνω των Εγγλέζων τζιαι κάμνω τους τζιαι λαώνονται. Η γιάτριναι είπε μου ότι είμαι strong like a horse³. Μόλις εγόρασα το σπίτι, ήρτεν γράμμα που τον τζιύρη μου ότι ο Ζαχαρίας του Πολύβιου ζητά να με παντρευτεί. Ο τζιύρης μου ήταν πολλά φίλοι με τον πεθερό μου, ετρώαν, επίναν.[...] Την ημέρα που ήρτεν το γράμμα, ήταν έσσω ο αρφός μου ο Σάββας ο μεαλλύτερος. Εγώ ήμουν στη δουλειά. Απαντά του αμέσως ο Σάββας, «είμαστιν δεκτοί, είναι δεκτή τζιαι η Μαρίτσα, δώσε λόνον, παπά». Χωρίς να με ρωτήσει.

Δεκαοκτώ αφηγήσεις, επιμ. Νίκη Μαραγκού, Το Ροδακίό, Αθήνα 2012

¹holiday: διακοπές, ²strong: γερή, δυνατή, ³strong like a horse: γερή σαν άλογο

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. **α)** Να συγκρίνετε τις γυναίκες της Αμερικής με τη Μαρίτσα εντοπίζοντας δύο (2) ομοιότητες και μία (1) διαφορά μεταξύ τους.
(μον.3)
- β)** Πού νομίζετε ότι οφείλεται η διαφορά της Μαρίτσας από τις Αμερικάνες, παρόλο που και η Μαρίτσα ζει πλέον σε μια αναπτυγμένη βιομηχανικά χώρα όπως η Μεγάλη Βρετανία;
(μον.1)
2. **α)** Ένα βασικό στοιχείο των μεταναστευτικών κειμένων είναι η αλληλεγγύη μεταξύ των συμπατριωτών. Να το αποδείξετε παρουσιάζοντας δύο (2) στοιχεία από το κάθε κείμενο.
(μον.2)
- β)** Πώς αυτή η εξιδανικευμένη εικόνα «σπάει» στο γράμμα του Δημοστένη;
(μον.2)
3. Να παρουσιάσετε τη γλώσσα που χρησιμοποιείται σε κάθε ένα από τα δύο κείμενα και να δικαιολογήσετε τη συγκεκριμένη επιλογή για το κάθε κείμενο ξεχωριστά.
(2 μον.)
4. Με ποια αφηγηματικά μέσα αποδίδεται ο αυτοβιογραφικός χαρακτήρας σε κάθε ένα από τα δύο κείμενα;
(2 μον.)
5. Ποιο από τα δύο κείμενα θα προτείνατε σε κάποιον που θέλει να πληροφορηθεί για τη μετανάστευση μέσω της Λογοτεχνίας; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
(μον.2)

**ΚΑΘΕ
ΕΠΙΤΥΧΙΑ!**